

אזרחות

034281 — 80% , תש"ף (2020)

להלן ההנחיות החדשות למענה על שאלות הבחינה.

מבנה השאלון לאחר השינוי		מבנה השאלון הרגיל		פרק בבחינה
ניקוד לכל שאלה	מספר שאלות שעל התלמיד לענות	ניקוד לכל שאלה	מספר שאלות שעל התלמיד לענות	
7 נקודות לכל סעיף — סה"כ 14 נקודות לפרק	שני סעיפים מתוך שתי השאלות (ניתן לבחור סעיף מכל שאלה)	7 נקודות לכל סעיף — סה"כ 14 נקודות	שאלה אחת (את שני הסעיפים) מתוך שתי שאלות	פרק ראשון
20 נקודות (10 נקודות לכל שאלה)	שתיים מתוך חמש	9 נקודות	שלוש מתוך חמש	פרק שני — שאלות ידע קצרות
14 נקודות	אחת מתוך חמש	13 נקודות	אחת מתוך חמש	פרק שני — שאלת אשכול
26 נקודות (13 נקודות לכל שאלה)	שתיים מתוך שלוש	12 נקודות	שתיים מתוך שלוש	פרק שלישי — קטע אנסין
13 נקודות	אחת מתוך שלוש	11 נקודות	אחת מתוך שלוש	פרק רביעי — שאלות אירוע קצרות
13 נקודות	אחת מתוך שתיים	11 נקודות	אחת מתוך שתיים	פרק רביעי — שאלת עמדה
100 נקודות	שמונה שאלות	100 נקודות	תשע שאלות	סך הכל

אזרחות

אזרחות, 034281, קיץ תש"ף — 80%

שים לב!

השאלות במבחן חוברו מן החומר המפורט להלן.

שים לב: פירוט הנושאים מבוסס על חוזר מפמ"ר לאזרחות ועל פי כלי העזר.

אין הפניה לספרי הלימוד המאושרים אלא לנושאים בלבד. יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד.

2. הכרזת העצמאות:

היכרות עם תוכן ההכרזה כולה.

חלק שני בהכרזה: חלק אופרטיבי-מעשי — הקמת המדינה ("לפיקך נתכנסנו... אשר תיקרא בשם ישראל").

חלק שלישי בהכרזה: חלק הצהרתי — אופי המדינה (מדינת ישראל תהא פתוחה... מגילת האומות המאוחדות),

ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים.

מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה.

3. הרעיון הלאומי:

ב. לאומיות ומדינת לאום: קבוצה אתנית, לאום.

סוגי לאומיות: לאומיות אתנית-תרבותית, לאומיות אזרחית (מדינתית).

משמעויות שונות של מדינת הלאום — יובהר הרצף: מדינת לאום אתנית-תרבותית, מדינה דו-לאומית, מדינה

רב-לאומית, מדינת כלל אזרחיה.

מדינה יהודית

4. עמדות שונות בנוגע לאופי הרצוי של מדינת ישראל — זהות דתית:

העמדות ("חלומות") בנושא זהותה הדתית-תרבותית הרצויה של המדינה: מדינה מסורתית-תרבותית (מורשתית),

מדינה המשלבת חקיקה דתית-הלכתית בהיקף חלקי, מדינת הלכה ומדינה חילונית שיש בה הפרדה מלאה בין הדת

למדינה.

5. המאפיינים היהודיים של המדינה:

א. היבט משפטי-נורמטיבי: בנוגע לכל חוק (התוכן והמטרה) — כיצד החוק מבטא את אופיה היהודי של המדינה.

המצב המשפטי המחייב: חוק יסוד: ישראל — מדינת הלאום של העם היהודי, חוק השבות, חוק האזרחות, חוק

יסוד: מקרקעי ישראל, חוק שעות עבודה ומנוחה.

ב. המרחב הציבורי:

מעמדה של השפה העברית "שפה רשמית", לוח השנה העברי, סמלי המדינה (סמל, דגל, המנון).

7. המיעוטים בישראל:

- א. מעמד המיעוטים במדינת ישראל.
 ג. היבט המרחב הציבורי: מאפייני המיעוטים וביטוי לתחומי השפה, התרבות, הדת.

מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של משטר דמוקרטי

9. עקרון 'שלטון העם':

דמוקרטיה ישירה, ודמוקרטיה עקיפה/ייצוגית, משאל עם.
 תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות: כלליות, חשאיות, מחזוריות, שווות, המאפשרות התמודדות חופשית.

11. תרבות פוליטית דמוקרטית:

תרבות פוליטית, עקרון הסובלנות, עקרון הפלורליזם, עקרון ההסכמיות.

13. זכויות האדם והאזרח:

חירות ושוויון הם ערכי יסוד.

רעיון הזכויות הטבעיות.

זכויות טבעיות — זכויות האדם הבסיסיות: הזכות לחיים וביטחון, הזכות לקניין, הזכות להליך הוגן, הזכות לחירות ונגזרותיה, הזכות לשוויון; אפליה, הבחנה, העדפה מתקנת, הזכות לכבוד ונגזרותיה.

זכויות חברתיות וכלכליות: זכות לקיום בכבוד — רמת חיים בסיסית, זכות לבריאות וטיפול רפואי, זכות לדיוור, זכות לחינוך, זכויות עובדים ותנאי עבודה.

14. חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח:

זכויות מתנגשות. קשר בין חובות ולזכויות.

15. גישות כלכליות-חברתיות במדינה הדמוקרטית:

יובהר הרצף בין הגישה הליברלית לגישה הסוציאל-דמוקרטית.

16. גלובליזציה**17. עקרון הגבלת השלטון:**

עקרון הגבלת השלטון.

עקרון הפרדת רשויות.

מנגנוני פיקוח מוסדיים ומנגנוני פיקוח חוץ-מוסדיים.

18. עקרון שלטון החוק:

עקרון שלטון החוק.

סוגי הפרות חוק ועבריינות: עבריינות פלילית, עבריינות שלטונית (אישית וציבורית), עבריינות פוליטית ואידאולוגית.

20. ביטחון ודמוקרטיה:

זכות המדינה להגן על עצמה ועל אזרחיה מפני איומים על הביטחון – חקיקת חירום.

המשטר במדינת ישראל**21. יסודות חוקתיים:**

המעמד המשפטי של מגילת העצמאות: ערכית, משפטית, ביטוי בחוקי יסוד.
חוקי היסוד: מעמד, תוכן, צורה (בהשוואה לחקיקה רגילה).

יובהר ייחודם של חוקי היסוד העוסקים בזכויות האדם: חוק יסוד כבוד האדם וחירותו וחוק יסוד חופש העיסוק.
יובהר כי ייחודו של "חוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" הוא בהיותו חוק המעגן את אופייה היהודי של המדינה.

23. הרשות המחוקקת:

תפקידי הכנסת: כינון הממשלה, ייצוג האזרחים, חקיקה, פיקוח וביקורת, מינוי בעלי תפקידים, אספה מכוונת.

24. הרשות המבצעת:

תפקידי הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה, קביעת תקנות – חקיקת משנה, סמכות שיורית, חקיקת תקנות לשעת חירום.

אחריות ממשלתית משותפת, אחריות מיניסטריאלית.

25. הרשות השופטת:

סוגי משפט: משפט פלילי, משפט אזרחי.

נוסף לנושאי הליבה, כל מורה נדרש ללמד אחד לבחירה והעמקה מן האשכולות.

הערה: לא חל שינוי בנושאי הלימוד של האשכולות לבחירה והעמקה.

المدنیات

المدنیات، 034281، صیف 2020 – 80%

فیما یلی التعلیمات الجدیة للإجابة عن أسئلة الامتحان.

مبنى النموذج بعد التغيير		مبنى النموذج العادي		الفصل في الامتحان
عدد الدرجات لكل سؤال	عدد الأسئلة التي يجب أن يجيب الطالب عنها	عدد الدرجات لكل سؤال	عدد الأسئلة التي يجب أن يجيب الطالب عنها	
7 درجات لكل بند – المجموع 14 درجة للفصل	بندان من السؤالين (يمكن اختيار بند من كل سؤال)	7 درجات لكل بند – المجموع 14 درجة	سؤال واحد (البندان) من سؤالين	الفصل الأول
20 درجة (10 درجات لكل سؤال)	سؤالان من خمسة	9 درجات	ثلاثة من خمسة	الفصل الثاني – أسئلة معرفة قصيرة
14 درجة	سؤال واحد من ثلاثة	13 درجة	سؤال واحد من خمسة	الفصل الثاني – سؤال العنقود
26 درجة (13 درجة لكل سؤال)	سؤالان من ثلاثة	12 درجة	سؤالان من ثلاثة	الفصل الثالث – قطعة أنسين
13 درجة	سؤال واحد من ثلاثة	11 درجة	سؤال واحد من ثلاثة	الفصل الرابع – أسئلة حدث قصيرة
13 درجة	سؤال واحد من اثنين	11 درجة	سؤال واحد من اثنين	الفصل الرابع – سؤال موقف
100 درجة	ثمانية أسئلة	100 درجة	تسعة أسئلة	المجموع

التركيز للنموذج في الصفحة التالية.

المدنیات

المدنیات، 034281، صیف 2020 – 80%

انتبه!
فیما یلی تفصیل المواد التي ستشمل فی الامتحان

انتبه: یعتمد تفصیل المواد علی منشور المفتشة المركزة للمدنیات وحسب الوسائل المساعدة. لیس هناك توجيه إلى الكتب التعليمية المصادق علیها، وإنما للمواضيع فقط. یجب إكمال المضامين غیر المشمولة أو التي لیست معدلة فی الكتب التعليمية.

2. وثيقة الاستقلال:

التعرف علی مضمون الوثيقة کلها.

الجزء الثاني فی الوثيقة: الجزء العملي – إقامة الدولة ("وعليه فقد اجتمعنا... هي دولة إسرائيل").
الجزء الثالث فی الوثيقة: الجزء التصريحي – طابع الدولة (ستكون دولة إسرائيل مفتوحة... ميثاق الأمم المتحدة).

أربعة توجهات (نداءات) والتزامات لجهات مختلفة.
مميزات الدولة اليهودية والديمقراطية التي تنعكس فی الوثيقة.

3. الفكرة القومية:

ب. القومية ودولة القومية: المجموعة الإثنية، القومية.

أنواع القوميات: القومية الإثنية – الثقافية، القومية المواطنة (مدنية).
دلالات مختلفة لدولة القومية – يوضح التسلسل: دولة قومية إثنية ثقافية، دولة ثنائية القومية، دولة متعددة القوميات، دولة جميع مواطنيها.

الدولة اليهودية

4. مواقف مختلفة بالنسبة للطابع المحبذ (المنشود) لدولة إسرائيل – الهوية الدينية:

المواقف ("الأحلام") فی موضوع الهوية الدينية – الثقافية المحبذة للدولة: دول تقليدية – ثقافية (تراثية)، دولة تدمج التشريع الديني – الشرعي اليهودي بنطاق جزئي، دولة شريعة ودولة علمانية فیها فصل كامل بین الدين والدولة.

5. המميزات اليهودية للدولة :

א. جوانب قضائية – معيارية : بالنسبة لكل قانون (المضمون والهدف) – كيف يعبر القانون عن الطابع اليهودي للدولة. الوضع القضائي الملزم : قانون أساس : إسرائيل – دولة القومية للشعب اليهودي، قانون العودة، قانون الجنسية (المواطنة)، قانون أساس : أراضي إسرائيل، قانون ساعات العمل والراحة.

ب. الحيز العام :

مكانة اللغة العبرية "لغة رسمية"، التقويم العبري، رموز الدولة (الشعار، العلم، النشيد الوطني).

7. الأقليات في إسرائيل :

א. مكانة الأقليات في دولة إسرائيل.

ג. جانب الحيز العام : مميزات الأقليات والتعبير في مجالات اللغة والثقافة والدين.

ما هي الديمقراطية؟ قيم ومبادئ ومميزات النظام الديمقراطي

9. مبدأ "حكم الشعب" :

الديمقراطية المباشرة، والديمقراطية غير المباشرة / التمثيلية، الاستفتاء العام. الشروط الأساسية للانتخابات الديمقراطية : عامة، سرية، دورية، متساوية، التي تمكن تنافسًا حرًا.

11. الثقافة السياسية الديمقراطية :

الثقافة السياسية، مبدأ التسامح، مبدأ التعددية، مبدأ التوافقية (الإجماع).

13. حقوق الإنسان والمواطن :

الحرية والمساواة هما قيمتان أساسيتان.

فكرة الحقوق الطبيعية.

الحقوق الطبيعية – حقوق الإنسان الأساسية : الحق في الحياة والأمن، الحق في التملك، الحق في الإجراءات القانونية المنصفة، الحق في الحرية ومشتقاته، الحق في المساواة، التمييز، التفرقة، التفضيل المصحح، الحق في الكرامة ومشتقاته.

الحقوق الاجتماعية – الاقتصادية : الحق في العيش بكرامة – مستوى معيشة أساسي، الحق في العلاج الطبي، الحق في التعليم، حقوق العمال وشروط العمل.

14. واجبات الإنسان كإنسان وواجبات الإنسان كمواطن :

الحقوق المتضاربة (المتصادمة). العلاقة بين الواجبات والحقوق.

15. التوجهات الاقتصادية – الاجتماعية في الدولة الديمقراطية :

يوضح التسلسل بين التوجه الليبرالي والتوجه الاشتراكي – الديمقراطي.

16. العولمة

17. مبدأ تقييد السلطة :

مبدأ تقييد السلطة .

مبدأ فصل السلطات .

أجهزة الإشراف والمراقبة الرسمية (المؤسسية) وأجهزة الإشراف والمراقبة غير الرسمية (غير المؤسسية) .

18. مبدأ سلطة القانون :

مبدأ سلطة القانون .

أنواع خرق القانون والمخالفات : المخالفة الجنائية، المخالفة السلطوية (الشخصية والعامة) ، المخالفة السياسية والأيدولوجية .

20. الأمن والديمقراطية :

حقّ الدولة في الدفاع عن نفسها وعن مواطنيها من التهديدات الأمنية – قوانين الطوارئ .

النظام في دولة إسرائيل**21. الأسس الدستورية :**

المكانة القضائية لوثيقة الاستقلال : القيمية، القضائية، تعبير في قوانين الأساس .

قوانين الأساس : المكانة، المضمون، الشكل (بالمقارنة مع التشريع العادي) .

توضّح خاصية قوانين الأساس التي تنطرق إلى حقوق الإنسان : قانون أساس كرامة الإنسان وحرّيته وقانون أساس حرّية مزاوله العمل . يوضّح أنّ خاصية "قانون أساس : إسرائيل – دولة القومية للشعب اليهودي" هي كونه قانون يرسّخ الطابع اليهودي للدولة .

23. السلطة التشريعية :

وظائف الكنيست : تشكيل الحكومة، تمثيل المواطنين، التشريع، الإشراف والمراقبة، تعيين أصحاب الوظائف، مجلس تأسيسي .

24. السلطة التنفيذية :

وظائف الحكومة : تحديد السياسة وتنفيذها، تحديد الأنظمة – التشريع الثانوي، صلاحية متبقية،

تشريع أنظمة الطوارئ .

المسؤولية الحكومية المشتركة، المسؤولية الوزارية .

25. السلطة القضائية :

أنواع القضاء : القضاء الجنائي، القانون المدني .

بالإضافة إلى المواضيع الأساسية (مواضيع النواة) ، يجب على كلّ معلّم أن يدرّس عنقوداً واحداً للاختيار والتعمق من العناقيد .

ملاحظة : لم يطرأ تغيير على المواضيع التعليمية في عناقيد الاختيار والتعمق .

אזרחות

אזרחות, 034282, קיץ תש"ף

שים לב!

השאלות במבחן **חוברו** מן החומר המפורט להלן.

— כל עקרונות הדמוקרטיה

— רשויות השלטון:

הרשות המחוקקת

הרשות המבצעת

المدنیات

المدنیات، 034282، صیف 2020

انتبه!
فیما یلی تفصیل الموادّ التي ستُشمل فی الامتحان

- جميع المبادئ الديمقراطية
- سلطات الحكم:
- السلطة التشريعية
- السلطة التنفيذية

אזרחות

034284 — 80%, תש"ף (2020)

להלן ההנחיות החדשות למענה על שאלות הבחינה.

מבנה השאלון לאחר השינוי	מבנה השאלון הרגיל	
יש לענות על 6 סעיפים מתוך 3 השאלות בפרק (ניתן לבחור סעיפים מכל השאלות) 10.66 נקודות לכל סעיף 63 נקודות לפרק	יש לבחור 2 שאלות מתוך 3 ולענות על כל הסעיפים בשאלה משקל כל שאלה: 32 נקודות 64 נקודות לפרק	פרק א
ללא שינוי	יש לבחור 3 שאלות מתוך 5 כל שאלה 12 נקודות 36 נקודות לפרק	פרק ב

אזרחות

אזרחות, 034284, קיץ תש"ף — 80%

שים לב!

השאלות במבחן **חוברו** מן החומר המפורט להלן.

נושאים להיבחנות לתלמידים אינטרניים ואקסטרניים 80%

1. הכרות העצמאות

הכרות עם תוכן ההכרזה כולה. אזרחות האתגר, עמודים 9-12.
 חלק ראשון להכרזה: הצדקות להקמת המדינה: היסטורית, בין-לאומית, (הצהרת בלפור, כתב המנדט), טבעית-אוניברסלית.
 חלק שני להכרזה: חלק אופרטיבי-מעשי — הקמת המדינה ("לפיכך נתכנסנו... אשר תיקרא בשם ישראל").
 חלק שלישי להכרזה: חלק הצהרתי — אופי המדינה ("מדינת ישראל תהא פתוחה... מגילת האומות המאוחדות"), ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים.
 מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה. אזרחות האתגר, עמוד 52, וגם להיות אזרחים בישראל, עמודים 16-17.

2. מדינה יהודית

א. היבט משפטי נורמטיבי: לגבי כל חוק תוכן ומטרה (כיצד מבטא החוק את אופייה היהודי של המדינה).
 המצב המשפטי המחייב: חוק השבות, חוק האזרחות, חוק שעות עבודה ומנוחה, חוק איסור גידול חזיר, חוק חג המצות, החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, חוק בתי הדין הרבניים. אזרחות האתגר, עמודים 42-45, 54-55.
 ד. מדינת ישראל ויהדות התפוצות הקשר ההדדי. אזרחות האתגר, עמודים 64-65.

3. זהות

סוגי זהויות: אזרחית, לאומית, דתית. להיות אזרחים בישראל, עמודים 87-88.

4. עקרונות הדמוקרטיה

עקרון שלטון העם, דמוקרטיה ישירה, דמוקרטיה עקיפה. אזרחות האתגר, עמודים 18, 21.
 עקרון הכרעת הרוב. אזרחות האתגר, עמודים 19-22.
 זכויות האדם וזכויות האזרח. יש להכיר את הגדרת המושגים ולוודא שאין ערבוב בינו לבין המושג חירויות האדם. זכות לחיים וביטחון, זכות לקניין (אין צורך להבחין בין קניין רוחני לחומרי), הליך (משפטי) הוגן, הזכות לחירות, חופש התנועה, חופש הביטוי, חופש דת, חופש מדת, הזכות לשוויון, אפליה פסולה, הזכות לכבוד (יש ללמוד את הזכות לפרטיות והזכות לשם טוב כחלק מן הזכות לכבוד, ההפרדה בין המושגים אינה נדרשת בבחינה).
 אזרחות האתגר, עמודים 19, 20, 23 וגם להיות אזרחים בישראל, עמודים 171-173, 175-180, 183-184.
 התנגשות בין זכויות. אזרחות האתגר, עמוד 23.
 עקרון הגבלת השלטון. אזרחות האתגר, עמוד 22.
 בספר להיות אזרחים בישראל הנושאים מופיעים בהרחבה ואילו בבחינת העולים החדשים, התלמידים נדרשים בנושא עקרונות הדמוקרטיה וזכויות האדם והאזרח להיכרות ברמת המושג בלבד.

- 5. האזרחות במדינת ישראל**
 חוק השבות. אזרחות האתגר, עמודים 42-44 .
 חוק האזרחות. אזרחות האתגר, עמודים 44-45 .
- 6. המיעוט הערבי במדינת ישראל**
 הכרת קבוצות המיעוט השונות (ערבים, דרוזים ואחרים). בספר להיות אזרחים בישראל, עמודים 102-103 (לא כולל הגורמים המשפיעים על התמורות בחברה הערבית בישראל), עמוד 108 (לא כולל תהליכי מודרניזציה בחברה הדרוזית).
- 7. הבחירות לכנסת**
 תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות כלליות, חשאיות, מחזוריות, שוות, מאפשרות התמודדות חופשית. אזרחות האתגר, עמוד 79 .
 עקרונות דמוקרטיים וזכויות הבאים לידי ביטוי בבחירות. אזרחות האתגר, עמודים 78-79 .
 המשטר הפרלמנטרי, המשטר הנשיאותי (והשוואה ביניהם). להיות אזרחים בישראל, עמודים 141-142 (יש להכיר את השוואה בלבד ללא יתרונות)
- 8. הרשות המחוקקת — הכנסת**
 עבודת הכנסת — קואליציה, אופוזיציה, אזרחות האתגר, עמודים 92.
 תפקידי הכנסת רשות מכווננת (כתיבת חוקה), רשות מחוקקת (אין בבחינה שאלה על סוגי הצעות חוק ושלבי החקיקה), פיקוח וביקורת, מינוי בעלי תפקידים, ייצוג האזרחים. אזרחות האתגר, עמודים 98-104 .
- 10. הרשות השופטת**
 מבנה מערכת המשפט בישראל: בית משפט השלום, בית משפט מחוזי, בית משפט עליון.
 אזרחות האתגר, עמודים 127-130 (אין בבחינה שאלה על סוגי הצווים שמוציא בג"ץ).
 איתלותה ועצמאותה של הרשות השופטת בישראל. אזרחות האתגר, עמודים 124-126.
 (לבחינה אין צורך להכיר את ההבדלים בין איתלות עניינית, אישית והרשות השופטת כגוף)
- 11. פיקוח וביקורת על השלטון**
 מנגנוני פיקוח פורמליים/מוסדיים מבקר המדינה, הרשות השופטת ופרלמנט.
 אזרחות האתגר, עמודים 22, 102-104, 138, 140-141 .
 מנגנוני פיקוח בלתי פורמליים/חוץ ממסדיים — תקשורת, דעת קהל, אומנות.
 אזרחות האתגר, עמודים 138, 146-147, 149 .

אזרחות

אזרחות, 034272, קיץ תש"ף

שים לב!

השאלות במבחן **חוברו** מן החומר המפורט להלן.

חוקה וחוקי יסוד אזרחות האתגר עמ' 27-38.

נשיא המדינה אזרחות האתגר עמ' 151-159.

השלטון המקומי אזרחות האתגר עמ' 116-120.

הבחינה תכלול את כל הנושאים המפורטים בעמודים אלה ואת כל החומר הכתוב במסגרות.

תקשורת ופוליטיקה בישראל להיות אזרחים בישראל במדינה יהודית ודמוקרטית עמ' 443-450.